

<https://doi.org/10.26565/2220-8089-2025-48-06>

УДК 321.01:321.13(477)

Зоя Григорівна Шумейко

аспірант кафедри політології та публічного управління, Волинський національний університет імені Лесі Українки, проспект Волі, 13, Луцьк, Волинська область, 43025

zoyashumeiko13@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0004-7866-9078>

ВЗАЄМОВІДНОСИНИ УРЯДУ ТА ОПОЗИЦІЇ В ПЕРІОД РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ (2014 Р.)

Проаналізовано особливості взаємовідносин між урядом та опозицією в Україні у період Революції гідності (листопад 2013 – лютий 2014 рр.) як ключового етапу розвитку сучасної української політичної системи. На основі аналізу наукових джерел та нормативно-правових документів розкрито, як поступове звуження інституційних механізмів парламентського контролю, концентрації владних ресурсів в руках виконавчої влади та монополізації медіапростору сприяло ескалації конфлікту та переходу опозиції до позаінституційних форм дії. Показано, що хронологія розвитку подій 2013-2014 рр. характеризувалася трьома послідовними моделями: керованою конкуренцією (обмежена ефективність парламентських інструментів), «подвійним тиском» (поєднання парламентської діяльності з масовою вуличною мобілізацією) та розривом інституційної угоди (делегітимація парламенту та перехід до вуличної фази протистояння). Обґрунтовано, що ухвалення законів 16 січня 2014 р. стало переломним моментом, після якого парламент втратив функцію переговорного пункту, а опозиція перестала виступати як повноправний учасник політичного процесу.

Окрему увагу приділено ролі громадянського суспільства як позапартійного арбітра, здатного впливати на обидві сторони конфлікту та трансформувати логіку політичної взаємодії. Показано, що саме поєднання самоорганізації суспільства, зростання рівня горизонтальних мереж та ослаблення монополії влади на інформаційні ресурси сприяло делегітимації авторитарних практик. Проаналізовано післяреволюційні зміни, пов'язані з переформатуванням парламентської більшості, оновленням партійного поля та підвищенням ролі інституційного забезпечення опозиційної діяльності. Порівняльний аналіз європейської практики показує, що запобігання новим кризам потребує законодавчого закріплення статусу опозиції, незалежного медіарегулювання та прозорої урядової комунікації.

Ключові слова: уряд, опозиція, Революція гідності, парламентський контроль, політична криза, інституційна стійкість, демократична підзвітність.

Як цитувати: Шумейко, З.Г. 2025. Взаємовідносини уряду та опозиції в період Революції гідності (2014 р.). *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, серія «Питання політології»* 48: 60-66. <https://doi.org/10.26565/2220-8089-2025-48-06>

In cites: Shumeiko, Zoia. 2025. Government–Opposition Relations During the Revolution of Dignity (2014). *The journal of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series «Issues of Political Science»* 48: 60-66. <https://doi.org/10.26565/2220-8089-2025-48-06> (in Ukrainian)

Події Революції гідності 2013-2014 років актуалізували питання взаємодії уряду та опозиції в умовах тривалої політичної кризи, масштабної громадянської мобілізації та різкої трансформації політичних правил. У цьому випадку йдеться не просто про

ротацію політичної влади або зміну парламентської більшості, а про більш заглиблене розуміння того, яким чином опозиція може зберігати легітимні механізми впливу на владні рішення за умов, коли інститути працюють у конфліктному режимі, а уряд схильний до концентрації владних повноважень. На думку В. Денисенка, ключ до аналізу цієї ситуації полягає у реконструкції логіки функціонування політичного режиму 2010-2013 рр.: посилення вертикалі управління, вибіркове застосування норм

© Шумейко З.Г., 2025.

This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0

права та скорочення парламентських процедур поступово сформували специфічну структуру взаємодії між владою й опозицією, яка проявилася вже у період листопада 2013 – лютого 2014 рр. (Денисенко 2021a; Денисенко 2021b). Ю. Мацієвський наголошує, що гібридний характер режиму (поєднання формальних демократичних інститутів з практиками персоналістичного контролю) створив певну «інституційну пастку»: формальні процедури існували, але не забезпечували справедливої політичної конкуренції, що призвело до радикалізації поведінки опозиційних сил і громадянського суспільства (Мацієвський 2016: 2).

Проблема взаємовідносин між урядом та опозицією у період Революції гідності викликала значну увагу науковців, оскільки саме цей період став показовим в контексті реагування інститутів на глибоку внутрішньополітичну кризу та мобілізацію суспільства. Важливі наукові доробки зроблені науковцями: О. Валевським, В. Денисенком, О. Дешком, П. Гай-Нижником, Ю. Котлярем, Л. Кочубей, Ю. Мацієвським, О. Сичем, О. Цимбалом, Я. Якименком та іншими. У своїх працях дослідники наголошують, що взаємодія між владою та опозицією у 2010-2013 рр. відбувалась у логіці гібридного політичного режиму, у якому формально зберігалися демократичні інститути, але на практиці поступово звужувалися можливості опозиції здійснювати парламентський контроль і використовувати легітимні інституційні інструменти впливу (Денисенко 2021a; Мацієвський 2016; Цимбал 2014).

Як зазначає О. Валевський, концентрація повноважень у виконавчій владі призвела до розбалансування системи стримувань і противаг та спровокувала політизацію правоохоронних органів (Валевський 2014: 138). Л. Кочубей підкреслює, що у листопаді 2013 – лютому 2014 рр. конфлікт між урядом і опозицією вийшов за межі інституціоналізованих процедур і перейшов у площину вуличної мобілізації та прямого тиску громадянського суспільства (Кочубей 2014: 60). П. Гай-Нижник розглядає це як реакцію на втрату політичної конкуренції: уряд фактично перестав сприймати опозицію як інституційного опонента, що спричинило прогресуючу радикалізацію протестних дій (Гай-Нижник 2018: 106-107).

Дослідники також відзначають, що інформаційні та комунікаційні механізми відіграли окрему роль у розгортанні революційних подій. За спостереженнями О. Мітчука, І. Крупського та В. Прокопця, саме

альтернативні медіа та засоби масової інформації були основними в поширенні критики влади, натомість офіційні канали поступово втрачали легітимність в очах суспільства (Мітчук, Крупський, Прокопець 2025: 103). У цьому сенсі, як підкреслює О. Сич, інституційні слабкості опозиції частково компенсувалися високим рівнем самоорганізації громадян та зростанням ролі горизонтальних мереж (Сич 2018a: 361).

Разом із тим необхідно зазначити, що більшість досліджень акцентують увагу або на загальній динаміці протестного руху, або на характеристиці окремих інститутів (парламент, медіа, партійна система), тоді як комплексний аналіз того, як саме змінювалися механізми критики, контролю та співпраці між урядом і опозицією у період Революції гідності, все ще залишається фрагментарним.

Метою статті є аналіз взаємовідносини між урядом та опозицією у період Революції гідності, з'ясування трансформаційних механізмів інституційного контролю та політичної підзвітності в умовах кризи, а також оцінка їхнього впливу на подальший розвиток демократичних інститутів.

Революцію гідності слід розглядати крізь призму тих процесів, які сформувались у 2010-2013 рр. У цей період в Україні виокремилась модель керованої політики, що базувалася на поєднанні консолідованої парламентської більшості, жорсткої урядової дисципліни та суттєвого посилення президентських повноважень. Як слушно зазначає О. Валевський, «центр ваги» державної політики поступово зміщувався до адміністративної вертикалі, тоді як парламентська опозиція втрачала реальні канали впливу на порядок денний та розподіл бюджетних ресурсів (Валевський 2014: 137). На думку В. Денисенка, у 2010-2013 рр. взаємовідносини між владою і опозицією набували стабільно конфліктного характеру: регламентні механізми (блокування трибуни, поправки до законопроектів, створення тимчасових слідчих комісій) фактично перетворилися на «останній інституційний бар'єр», тоді як влада застосовувала процедурні обмеження та практику пакетних голосувань (Денисенко 2021a: 416). Важливим додатковим чинником виступала концентрація медіавласності. Як підкреслює Л. Кочубей, уже у 2013 р. спостерігалось зниження балансу думок у загальнонаціональних телеканалах, що створювало для опозиції асиметричні умови доступу до публічного простору (Кочубей 2014: 61).

У такій ситуації рішення уряду 21 листопада 2013 р. про призупинення підготовки до підписання Угоди про асоціацію з Європейським Союзом (ЄС) стало каталізатором масових протестів і радикалізації відносин між урядом та опозицією. П. Гай-Нижник інтерпретує цей момент як точку, в якій суспільне прагнення до європейського вибору та захисту національної гідності зіткнулося з інституційною інерцією влади, що втратила здатність до компромісу (Гай-Нижник 2018: 102).

Перший етап взаємодії уряду та опозиції (листопад – грудень 2013 р.) характеризувався спробами опозиційних сил поєднати інституційні механізми політичного тиску з масовою вуличною мобілізацією. Так, представники парламентської опозиції ініціювали розгляд питання про відставку уряду, подання резолюції недовіри та скликання позачергових пленарних засідань, і водночас закликали громадян до мирних акцій протесту, зокрема проведення загальних віче та пікетування урядових будівель (Цимбал 2014: 24; Бусленко 2015: 75). Як зазначає Л. Кочубей, йдеться про реалізацію стратегії «подвійного тиску», за якої інституційний вплив у парламенті поєднувався з морально-символічним тиском, здійснюваним через Майдан. Важливою складовою цієї стратегії залишалося збереження переговорного каналу з урядом – зокрема через «круглі столи», участь колишніх президентів як посередників та активні консультації з представниками ЄС (Кочубей 2014: 67).

Події Майдану в ніч з 29 на 30 листопада 2013 р. стали фактичним переломним моментом у взаємовідносинах між урядом та опозицією. Після цього інциденту «вікно можливостей» для компромісу різко звузились, а суспільний запит на відповідальність уряду й правоохоронних органів конвертувався у стрімке збільшення кількості учасників протесту (Між неволею і незалежністю 2015). Медіасередовище відіграло у цьому процесі роль потужного каталізатора: масове поширення відеоматеріалів про застосування сили, звернення міжнародних організацій та активна комунікація протестувальників у соціальних мережах посилювали легітимність опозиції та суттєво делегітимізували позицію уряду (Мітчук, Крупський, Прокопець 2025: 102; Котляр, Мосін 2024: 49). Як відзначають О. Мітчук, І. Крупський, В. Прокопець, саме медійне відтворення насильства і мережевий ефект поширення інформації істотно радикалізували суспільні настрої,

зменшивши простір для будь-яких не публічних домовленостей між владою та опозицією (Мітчук, Крупський, Прокопець 2025: 105).

Наступним етапом ескалації стали події середини січня 2014 р., коли у Верховній Раді України (ВРУ) були ухвалені відповідні закони. Голосування від 16 січня 2014 р., проведене з грубими порушеннями регламентних норм і без повноцінного обговорення, ознаменувало різкий злам логіки переговорів між владою та опозицією. Як справедливо зазначає П. Дешко, ці законодавчі акти сприймалися суспільством не просто як обмеження окремих свобод, а як спроба легалізувати репресивні практики та фактично «закрити» інституційні канали опозиційної діяльності (Дешко 2024: 74). На думку В. Денисенка, саме цей крок став точкою неповернення: парламент перестав виконувати роль майданчика для досягнення компромісу, а вулична фаза протесту стала домінуючою формою політичної взаємодії (Денисенко 2021а: 429).

Порушення базових принципів парламентської процедури, підкріплене селективним застосуванням права, остаточно підтвердило гібридний характер режиму і, за словами Ю. Мацієвського, продемонструвало, що формальна інституційна оболонка може існувати й надалі, але її зміст, правила чесної політичної конкуренції, вже фактично демонтовано (Мацієвський 2016: 215). У цих умовах опозиція втратила можливість інституційного впливу на ухвалення рішень і була змушена остаточно перенести центр своєї активності у площину прямої громадянської мобілізації. Відповідно, співвідношення між урядом та опозицією набуло форми відкритого конфлікту, в якому парламентські процедури відігравали дедалі меншу роль, а легітимність сторін дедалі більше визначалася підтримкою громадян.

Наростання насильства у січні-лютому 2014 р. остаточно змінило характер відносин між урядом та опозицією. Події 19-22 січня, а згодом масові розстріли у центрі Києва 18-20 лютого трансформували ситуацію з формату «уряд – опозиція» у формат «режим – суспільство», де опозиційні сили виконували радше представницьку та комунікаційну функцію Майдану, а не рівноправну переговорну роль у відносинах з урядом (Мацієвський 2016: 112; Бусленко 2015). У цих умовах опозиція почала втрачати можливість контролювати перебіг подій, оскільки ключові рішення ухвалювалися

безпосередньо у просторі громадянської мобілізації.

Залучення міжнародних посередників (глав МЗС держав ЄС, представників США та інституцій ЄС) створило мінімальний політичний каркас для спроб повернення до переговорного процесу. Проте, як зазначає Я. Якименко, на той момент партійна система вже була фактично розбалансована: окремі провладні депутати почали виходити з парламентської більшості, а значна частина регіональних еліт дистанціювалася від центру (Якименко 2015: 186). Відтак, спроби стабілізувати ситуацію шляхом амністії, відставки уряду, відновлення Конституції 2004 р. та організації дострокових виборів наштовхнулися на глибокий дефіцит довіри між сторонами.

На думку В. Бусленка, конфліктний характер відносин між владою та опозицією, що накопичувався протягом попередніх років, унеможливив появу компромісних варіантів («третього шляху»), а будь-яка поступка трактувалася як прояв слабкості (Бусленко 2015: 78). Як підкреслює Л. Кочубей, у кінці січня – на початку лютого 2014 р. легітимність опозиційних лідерів з боку протестних середовищ почала звужуватися: дедалі більше учасників Майдану вимагали безумовного припинення насильства й політичної відповідальності президента та уряду (Кочубей 2014: 71). Таким чином, переговорна архітектура стрімко втратила здатність виконувати функцію посередництва, а конфлікт остаточно перейшов у фазу колапсу політичних інститутів та делегітимації владних повноважень.

Післяреволюційна реконфігурація української політичної системи розпочалася з від'їздом В. Януковича, формуванням нової парламентської більшості та проведенням дострокових президентських виборів у травні 2014 р. Ці події ознаменували перехід до нової фази, у якій ключовим викликом стала не лише стабілізація влади, а й інституціоналізація опозиції як повноправного учасника політичного процесу. Як показує порівняльний аналіз європейського досвіду, в тих країнах, де статус опозиції закріплений на законодавчому рівні (доступ до порядку денного, гарантовані контрольні інструменти, участь у медійному просторі), ймовірність виходу політичних конфліктів за межі правового поля суттєво зменшується (Рудич 2016). Український досвід 2013-2014 рр. підтвердив необхідність ухвалення спеціального закону про політичну опозицію, посилення процедур парламентського

контролю, створення незалежного медіарегулятора та впровадження прозорих практик урядової комунікації у кризових ситуаціях (Котляр, Мосін 2024: 54; Яковлев, Гарань 2015: 101).

Важливе значення має і соціальний вимір. Як зауважує О. Сич, Революція гідності стала прикладом мережевої самоорганізації громадянського суспільства, яке виступило своєрідним «позапартійним арбітром» між владою та опозицією, впливаючи як на темп, так і на межі політичних дій (Сич 2018а: 361). Водночас дослідник попереджає, що без інституційного закріплення прав меншості навіть масова мобілізація не перетворюється у стабільні правила змагальної політики (Сич 2018а: 363). Аналізуючи роль націоналістичних організацій, він зазначає, що їхня радикалізація була реакцією на насильство з боку держави та ігнорування протестних вимог, проте наголошує на необхідності їх подальшої інтеграції у правове поле (Сич 2018b: 263).

Окремої уваги заслуговує дослідження партійно-політичного виміру. За спостереженням Ю. Якименка, період 2010-2015 рр. характеризувався значним оновленням партійної системи: зникненням частини олігархічних проєктів, появою політичних сил із «майданним» корінням та перегрупованням опозиційного й владного таборів. Це фактично засвідчило глибоку трансформацію каналів політичної репрезентації, хоч і з певним ризиком подальшої фрагментації (Якименко 2015: 189). Довгострокова стійкість демократичних перетворень залежить насамперед від якості взаємодії між урядом та опозицією в парламенті, рівня прозорості процесів ухвалення рішень та здатності інституцій поглинати конфлікти, не допускаючи перетворення їх у насильницькі форми (Україна після Євромайдану 2015: 23).

Резюмуючи викладений матеріал, можна виокремити три послідовні моделі розвитку взаємовідносин між урядом та опозицією у 2013-2014 рр., кожна з яких мала власну логіку та специфічні механізми політичної взаємодії, а саме:

1. Модель керованої конкуренції (до листопада 2013 р.), коли опозиція формально зберігала регламентні права, однак їх реальна ефективність була обмежена концентрацією влади у виконавчій вертикалі та контролем медійного простору з боку провладних акторів (Денисенко 2021а: 417; Валевський 2014: 141).

2. Модель подвійного тиску (листопад – грудень 2013 р.), для якого характерне поєднання парламентської активності опозиції з масовою вуличною мобілізацією. Попри збереження переговорного каналу, застосування сили з боку держави поступово витісняло логіку компромісу й перевело конфлікт у площину протиставлення «влада – суспільство» (Кочубей 2014: 68; Гай-Нижник 2018: 106).

3. Модель розриву інституційної угоди (січень – лютий 2014 р.), коли після ухвалення «диктаторських законів» та ескалації насильства парламент остаточно втрачає роль майданчика для діалогу, а ухвалення рішень зміщується у позапарламентський простір, що супроводжується колапсом довіри між сторонами та делегітимацією владних інститутів (Бусленко 2015: 78); (Між неволею і незалежністю. 18-22 лютого 2014 2015) (Дешко 2024: 74).

Зазначена динаміка, як підкреслює Ю. Мацієвський, відповідає загальній траєкторії функціонування кризових гібридних режимів: руйнування процедурних запобіжників спершу радикалізує опозицію, а згодом делегітимізує уряд, створюючи передумови для швидкої та інституційно неконтрольованої зміни влади (Мацієвський 2016: 221). Таким чином, відсутність інституціоналізованих гарантій опозиційної діяльності у поєднанні з концентрацією виконавчої влади становить критичний ризик для демократичної стабільності в умовах кризи.

Досвід Революції гідності продемонстрував, що сталість демократії визначається регулярною електоральною ротацією, а також здатністю інститутів реагувати на конфлікти у межах правового поля. У ситуації, коли уряд руйнує регламентні запобіжники і монополізує медійний простір, опозиція неминує переходить до позаінституційних форм дії, а переговорні механізми втрачають ефективність. Це підвищує ризики насильницької ескалації та створює умови для делегітимації політичної влади.

По-перше, опозиція у 2013-2014 рр. виконувала «подвійну роль»: інституційну (робота у фракціях, участь у парламентських процедурах) і репрезентативну – як виразник суспільної мобілізації. Але застосування непропорційної сили з боку держави (30 листопада, 19-22 січня, 18-20 лютого) призвело до того, що суспільний мандат опозиції радикалізувався і став пов'язаний вже з вимогою політичної відповідальності влади.

По-друге, закони 16 січня 2014 р. стали переломним моментом, коли інституційний компроміс втратив сенс. За таких умов парламент втратив свою ключову функцію – здатність до політичного діалогу.

По-третє, післяреволюційний досвід актуалізував питання інституціоналізації опозиції. Законодавче закріплення прав меншості, гарантований доступ опозиції до парламентського порядку денного, відкритість бюджетних та урядових процедур, прозора комунікація влади та наявність незалежного медіарегулятора суттєво знижують конфліктний потенціал і повертають політичну конкуренцію у межі правових процедур.

По-четверте, ключову роль відіграло громадянське суспільство, яке у кризових умовах взяло на себе функцію позапартійного арбітра, впливаючи як на уряд, так і на опозицію. Без потужної мережевої самоорганізації, здатної утримувати баланс вимог і контролю, розрив між сторонами неминує трансформуватися б у пряме протиставлення «держави» та «суспільства». Отже, інституційна стійкість у майбутньому передбачає не лише дотримання регламентів, а й розбудову постійно діючих механізмів участі та публічного контролю, які працюють і поза межами виборчих циклів. Український досвід Революції гідності засвідчив, що лише поєднання сильних демократичних інститутів, легітимної опозиції та активного громадянського суспільства здатне забезпечити стабільність держави в умовах глибокої кризи.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Денисенко, В. І. 2021а. Взаємовідносини влади та опозиції в Україні у 2010-2013 рр. *Проблеми гуманітарних наук: зб. нау. праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія: Історія* 6/48: 408-434.
2. Денисенко, В. І. 2021б. *Формування та функціонування в Україні політичного режиму Віктора Януковича (2010-2014 рр.): монографія*. Запоріжжя: ВД «Гельветика». 878 с. URL: http://phd.znu.edu.ua/page/dis/01_2021/Denisenko_monogr.pdf
3. Мацієвський, Ю. В. 2016. *У пастці гібридності: зигзаги трансформації політичного режиму в Україні (1991-2014): моногр.* Чернівці: Книги-XXI. 552 с.
4. Цимбал, Д. І. 2014. Структурування парламентської опозиції та особливості її функціонування в період 2010-2013 рр. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право* 1: 23-30.
5. Валєвський, О. 2014. Політична криза 2010-2013 рр. і завдання побудови нової моделі

державної політики. *Наукові записки ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України* 6 (74): 135-144.

6. Кочубей, Л. О. 2014. Влада та опозиція в Україні у період Євромайдану (листопад 2013-лютий 2014 рр.): аспекти взаємодії. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України* 2: 55-75.

7. Гай-Нижник, П. П. 2018. Революційні події в Україні: боротьба за право вибору і національну гідність (листопад 2013 р. – лютий 2014 р.). *Гілея: науковий вісник* 132 (5): 100-112.

8. Мітчук О., Крупський І., Прокопеч В. 2025. Інформаційно-комунікаційні особливості висвітлення подій Революції Гідності (2013-2014 рр.). *Образ* 1 (47): 99-107.

9. Сич, О. М. 2018а. Революція гідності: контекст перманентного революційного процесу та періодизація, *Гілея: науковий вісник*. 135: 359-364.

10. Бусленко, В. 2015. Конфліктний характер взаємовідносин між владою та опозицією в Україні: причини та політичні наслідки. *Studia Politologica Ucraino-Polona* 5: 73-79.

11. Між неволею і незалежністю. 18-22 лютого 2014 року. 2015. *Історична правда*. URL: <https://www.istpravda.com.ua/articles/2015/02/18/147385/>

12. Котляр, Ю., Мосін, О. 2024. Революція гідності : вибір європейського майбутнього, *Acta de Historia & Politica: Saeculum XXI*. Vol. VII: 47-56. URL: <https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/handle/123456789/2024>

13. Дешко, П. П. 2024. Революція гідності: результати та наслідки. *Збірник наукових праць здобувачів вищої освіти та молодих учених Приватного вищого навч. закладу Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука / МОН України, ПВНЗ МEGУ ім. акад. Степана Дем'янчука*. Вип. 1. Рівне, 2024. Р.: О. Зень 1: 71-76. URL: <https://www.megu.edu.ua/sites/default/files/2024-08/%D0%92%D0%B8%D0%BF%D1%83%D1%81%D0%BA%20%E2%84%961.pdf#page=72>

14. Якименко, Ю. В. 2015. Партійна система України у 2010-2015 рр.: зміни, тенденції, перспективи еволюції, *Держава і право : збірник наукових праць. Серія : Політичні науки*. К.: Юридична думка 68: 181-193. URL: https://razumkov.org.ua/upload/1452861136_file.pdf

15. Рудич, Ф.М. (ред.). 2016. *Політична влада і опозиція в Україні: порівняльний аналіз із зарубіжними країнами* : монографія. К.: ІПіЕНД імені І. Ф. Кураса НАН України. 488 с. URL: https://ipend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/political_power_196.pdf

16. *Україна після Євромайдану: досягнення та виклики* /ред. М. Яковлев, О.Гарань. 2015. К.: Фонд «Демократичні ініціативи» ім. І. Кучеріва. 132 с. URL: <https://dif.org.ua/uploads/pdf/331704643644fc6ab0dc8b1.16662709.pdf>

17. Сич, О. М. 2018b. Вплив українських націоналістичних структур на перебіг Революції гідності 2013-2014 рр. *Гілея: науковий вісник*. 136: 262-267.

Стаття надійшла до редакції 28.08.2025

Стаття рекомендована до друку 2.10.2025

Zoia Shumeiko

PhD student, Department of Political Science and Public Administration,

Lesya Ukrainka Volyn National University, 13 Voli Avenue, Lutsk, Volyn Region, 43025, Ukraine

zoyashumeiko13@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0004-7866-9078>

GOVERNMENT–OPPOSITION RELATIONS DURING THE REVOLUTION OF DIGNITY (2014)

The interactions between the government and the opposition in Ukraine during the Revolution of Dignity (November 2013 – February 2014), a pivotal stage in the development of the contemporary Ukrainian political system, are analysed. Drawing on scholarly sources and legal documents, the study demonstrates how the gradual narrowing of institutional mechanisms of parliamentary oversight, the concentration of executive power, and the monopolisation of the media space contributed to conflict escalation and the opposition's turn to extra-institutional forms of action. The chronology of events in 2013-2014 is shown to have unfolded in three consecutive stages: managed competition (limited effectiveness of parliamentary instruments), «dual pressure» (a combination of parliamentary activity with mass street mobilisation), and the breakdown of the institutional agreement (parliamentary delegitimation and transition to the street phase of confrontation). It is argued that the adoption of the 16 January 2014 laws marked a turning point, after which parliament ceased to serve as a negotiating arena and the opposition could no longer act as a full-fledged participant in the political process.

Special attention is devoted to the role of civil society as a non-partisan arbiter capable of influencing both sides of the conflict and reshaping the logic of political interaction. It is shown that the combination of societal self-organisation, the expansion of horizontal networks, and the weakening of the

state's monopoly over information resources facilitated the delegitimation of authoritarian practices. Post-revolutionary transformations are examined, including the reconfiguration of the parliamentary majority, the renewal of the party system, and the strengthening of institutional support for opposition activity. A comparative analysis of European practice suggests that preventing future crises requires the legislative consolidation of the opposition's status, independent media regulation, and transparent governmental communication. The main models of government–opposition relations are identified, and the specifics of the mechanisms of their political interaction are examined. It is demonstrated that the combination of strong democratic institutions, a legitimate opposition, and an active civil society can ensure state stability in the face of political challenges.

Keywords: *government, opposition, Revolution of Dignity, parliamentary oversight, political crisis, institutional resilience, democratic accountability.*

REFERENCES

1. Denysenko, V. I. 2021a. Relations between the Government and the Opposition in Ukraine in 2010-2013. *Problems of the humanities: a collection of scientific works of the Drohobitsky State Pedagogical University named after Ivan Franko. Series: History* 6/48: 408-434 (in Ukrainian).
2. Denysenko, V. I. 2021b. *Formation and Functioning of Viktor Yanukovich's Political Regime in Ukraine (2010-2014): Monograph.* Zaporizhzhia: VD «Helvetyka». 878 pp. URL: http://phd.znu.edu.ua/page/dis/01_2021/Denisenko_monogr.pdf (in Ukrainian).
3. Matsiievskiy, Yu. V. 2016. *In the Trap of Hybridity: Zigzags of Political Regime Transformations in Ukraine (1991-2014): Monograph.* Chernivtsi: Knyhy-XXI. 552 pp. (in Ukrainian).
4. Tsybal, D. I. 2014. Structuring of the Parliamentary Opposition and Features of Its Functioning in 2010-2013. *Visnyk NTUU "KPI". Politolohiia. Sotsiolohiia. Pravo* 1: 23-30 (in Ukrainian).
5. Valevskiy, O. 2014. The Political Crisis of 2010-2013 and the Tasks of Building a New Model of State Policy. *Scientific notes of the I. F. Kuras Institute of Physics and Technology of the National Academy of Sciences of Ukraine* 6 (74): 135-144 (in Ukrainian).
6. Kochubei, L. O. 2014. Government and Opposition in Ukraine during the Euromaidan (November 2013-February 2014): Aspects of Interaction. *Scientific notes of the I. F. Kuras Institute of Physics and Technology of the National Academy of Sciences of Ukraine* 2: 55-75 (in Ukrainian).
7. Hai-Nyzhnyk, P. P. 2018. Revolutionary Events in Ukraine: The Struggle for the Right of Choice and National Dignity (November 2013-February 2014). *Hileia: Gilea: scientific bulletin* 132 (5): 100-112 (in Ukrainian).
8. Mitchuk, O., Krupskiy, I., Prokopets, V. 2025. Information and Communication Features of Coverage of the Revolution of Dignity (2013-2014). *Image* 1 (47): 99-107 (in Ukrainian).
9. Sych, O. M. 2018a. The Revolution of Dignity: Context of the Permanent Revolutionary Process and Periodization. *Gilea: scientific bulletin* 135: 359-364 (in Ukrainian).
10. Buslenko, V. 2015. "onflictual Nature of Relations between the Government and the Opposition in Ukraine: Causes and Political Consequences. *Studia Politologica Ucraino-Polona* 5: 73-79 (in Ukrainian).
11. Between Servitude and Independence. 18-22 February 2014. 2015. *Historical truth.* URL: <https://www.istpravda.com.ua/articles/2015/02/18/147385/> (in Ukrainian).
12. Kotlyar, Yu., Mosin, O. 2024. Revolution of Dignity: Choice of European Future. *Acta de Historia & Politica: Saeculum XXI. Vol. VII: 47-56.* URL: <https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/handle/123456789/2024> (in Ukrainian).
13. Deshko, P. P. 2024. Revolution of Dignity: Results and Consequences. *Collected scientific works of higher education students and young scientists of the Private Higher Educational Institution Academician Stepan Demyanchuk International University of Economics and Humanities / MON Ukrainy. Issue 1. Rivne, 2024.* R.: O. Zen 1: 71-76. URL: <https://www.megu.edu.ua/sites/default/files/2024-08/%D0%92%D0%B8%D0%BF%D1%83%D1%81%D0%BA%20%E2%84%961.pdf#page=72> (in Ukrainian).
14. Yakymenko, Yu. V. 2015. Party System of Ukraine in 2010-2015: Changes, Trends, Prospects of Evolution. *State and Law: Collection of Scientific Works. Series: Political Sciences. K.: Legal opinion* 68: 181-193 URL.: https://razumkov.org.ua/upload/1452861136_file.pdf (in Ukrainian).
15. Rudych, F. M. (ed.). 2016. Political Power and Opposition in Ukraine: Comparative Analysis with Foreign Countries: Monograph. K.: IPIEND imeni I. F. Kurasa NAN Ukrainy. 488 pp. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/political_power_196.pdf
16. Ukraine after Euromaidan: Achievements and Challenges /ed. by. Yakovliev, M., Haran, O. (ed.). 2015. K.: Fond «Democratic initiatives» im. I. Kucheryva. 132 p. URL: <https://dif.org.ua/uploads/pdf/331704643644fc6ab0dc8b1.16662709.pdf>
17. Sych, O. M. 2018b. The Influence of Ukrainian Nationalist Structures on the Course of the Revolution of Dignity 2013-2014. *Gilea: scientific bulletin* 136: 262-267 (in Ukrainian).

The article was received by the editors 28.08.2025

The article is recommended for printing 2.10.2025.